

ЗАКЉУЧАК

I

ДОНОСЕ СЕ Локални акциони планови за Роме и Ромкиње из области становања, здравствене и социјалне заштите.

Саставни део овог закључка су Локални акциони планови за Роме и Ромкиње из области становања, здравствене и социјалне заштите.

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ
ПЛАНОВИ ЗА РОМЕ И
РОМКИЊЕ ГРАДА
СРЕМСКА МИТРОВИЦА

ОБЛАСТИ СТАНОВАЊА, ЗДРАВСТВЕНЕ И
СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

ГРАД СРЕМСКА
МИТРОВИЦА
ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ
ПЛАНОВИ ЗА РОМЕ И
РОМКИЊЕ ИЗ ОБЛАСТИ
СТАНОВАЊА, ЗДРАВСТВЕНЕ
И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

ЗА ПЕРИОД ОД 2019. ДО 2025. ГОДИНЕ

ГРАД СРЕМСКА МИТРОВИЦА

ОКТОБАР, 2018. ГОДИНА

Координатор
Војислав Мирнић
начелник градске управе за здравствену,
социјалну и заштиту
града Сремска Митровица

Садржај припремио и обрадио
Центар за економско унапређење Рома

Аутор садржаја
Слађана Теодоровић,
мастер инжењер урбанизма и регионалног развоја

САДРЖАЈ

Увод.....	6
1. Значај локалног акционог плана	8
2. Спровођење стратешких мера.....	9
3. О Ромима	11
4. Положај рома на националном нивоу	13
5. Роми у Сремској Митровици	16
5.1. Сремска Митровица	16
5.2. Истраживање вишеструких показатеља	18
5.3. Графички приказ истраживања ЦЕУР 2017/ подаци рзс 2017.....	20
6. Приоритетне области	21
6.1. Становање	21
6.2. Здравствена заштита	22
6.3. Социјална заштита.....	24
АКЦИОНИ ПЛАН	25
Становање	26
Здравствена заштита	31
Социјална заштита	36

„Озбиљност сваке државе у намери да се суштински реформише најпре се може уочити у њеном односу према једној од најрањивијих социјалних група. Стратегија сваке државе је да сваком грађану омогући остварење животних планова и помоћ у проналажењу свог места у друштву.

Обавезе Републике Србије у вези са Ромима као специфичном друштвеном групом, проистиче и из обавеза које је Србија преузела према међународним организацијама. То се пре свега односи на започет процес стабилизације и придруживања Европској унији, као и из обавеза које проистичу из чланства у Савету Европе“

Локални акциони план за Рома и Ромињеграда Сремска Митровица из области становања, здравствене и социјалне заштите је заснован на потребама и препорукама ма основу истраживања, које је спроведено од стране Центра за економско унапређење Рома (ЦЕУР) и искуства локалних актера који су активни у овим областима. Са друге стране Локални акциони план и њиме предвиђене мере ослањају се на Стратегију за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији и Акционе планове за поглавља 23, 24 и 27, као и на постојећим стратешким, правним и институционалним ресурсима – стратегијама и прописима којима су уређена поједина питања унапређења положаја Рома и Ромкиња.

Са циљем унапређивања положаја Рома и Ромкиња у граду Сремска Митровица, а у складу са препорукама Владе Републике Србије датим у Стратегији за унапређивање положаја Рома у Републици Србији, Акциони планови за укључивања Рома на локалном нивоу доприносе планском приступу решавања друштвених проблема с којима се припадници и припаднице ромске националне мањине сусрећу у свакодневном животу.

Иницијативу Центра за економско унапређење Рома да се се изradi Локални акциони план за унапређење становања, здравства и социјалне заштите Рома и Ромкиња, подржао је град Сремска Митровица и Управа за социјалну и здравствену заштиту. Градоначелник града Сремска Митровица је образовао радну групу за израду Локалног акционог плана за Рома (ЛАП).

Локални акциони план за унапређење становања, здравства и социјалне заштите се заснива на јединственим препорукама Стратегији за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији. Према наведеном документу, Роми су најугроженија субпопулација са становишта сиромаштва у Србији, а уједно представљају и групу са најнижим животним веком. **Примена локалних акционих планова за Рома се препознају као пут до дугорочног решења проблема главне препреке за социјално-економску интеграцију Рома и Ромкиња.**

Основни разлог за доношење Локалног акционог плана за Рома је стварање услова за њихову социјалну укљученост – смањење сиромаштва и сузбијање дискриминације, односно стварање услова за пун приступ остваривању људских права лица ромске националности. Поред тога, разлози због којих се доноси Локални акциони план доноси произилазе из потребе да се створе предуслови за остваривање поменутих стратешких циљева у оквиру Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији, и то да се: Успоставе механизми за спровођење, планирање, праћење и унапређење усвојених мера и активности; Развију капацитети и одговорност органа локалне самоуправе да се ефикасно старају о остваривању и заштити права лица ромске националности.

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ
ПЛАНОВИ ЗА РОМЕ И
РОМКИЊЕ ГРАДА
СРЕМСКА МИТРОВИЦА

ОБЛАСТИ СТАНОВАЊА, ЗДРАВСТВЕНЕ И
СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Акциони план представља развојни документ града Сремска Митровица у области унапређење становања, здравства и социјалне заштите који са претходним Локалним акционим планом за области образовање и запошљавање, на целовит начин дефинише приоритете града у наредних шест година.

Акционим планом се дефинишу пројекти, надлежности, рокови и финансијски оквир дефинисаних пројеката. Реализација пројеката дефинисаних у Акционом плану има за циљ да смањи постојеће диспаритете на градском нивоу, стога је њихово адекватно планирање, спровођење и евалуација од пресудне важности за реализацију самог Програма 2019-2025 и доприноси реализацији његовог основног циља.

2. СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕШКИХ МЕРА

“Одговорност органа јавне власти за остваривање стратешких циљева и друштвену одговорност, солидарности и свест о томе да је социјална искљученост фактички губитак у социјалном капиталу државе, а да процес социјалног оснаживања припадника искључене друштвене групе значи јачање људске безбедности, доприносе економском расту и унапређењу људских права.”¹

„Развијање друштвене свести о одговорном односу грађана и грађанки према социјалном укључивању Рома и Ромкиња искључиво зависи од носилаца јавних политика који јасним одлукама и спровођењем мера којима се сузбијају етничка нетрпељивост и предрасуде треба да створе повољно друштвено и правно окружење за социјалну инклузију. Принцип инклузије који је у основи стратешког приступа унапређивању положаја Рома и Ромкиња у нашем друштву подразумева прилагођавање окружења субјекту инклузивне политике. Супротно мерама интеграције, које подразумевају да се припадници „рањиве” друштвене групе инкорпорирају у постојећи социјални систем или у неки од његових подсистема и да се напредак остварује уз минималне системске корекције, инклузија захтева прилагођавање окружења људима или групама који су у стању културне или социјалне

¹ Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016 до 2025. године

искраћености, односно који трпе стварну штету због друштвене искључености.²”

Инклузија захтева реструктурирање друштвеног окружења, односно промене које стварају трајне услове за унапређење друштвене позиције на којој се налазе лица којима су инклузивне мере директно посвећене. Међутим, за инклузију је битно да се инклузивне мере односе на све којима је подршка друштва потребна и да трајно решење, односно отклањање проблема који су узрок искључености, зависи од свих. У том смислу интегративна политика је рана интервенција, први корак ка инклузији. У протеклом периоду у јавним политикама су развијени различити модели интеграције, па усвајање инклузије као стратешког циља означава спремност система да обезбеди различите врсте друштвене и системске подршке укључивању Рома и Ромкиња. Инклузија захтева дубље промене које су у социјалном, образовном и културном систему почеле и које су засноване на прилагођавању јавних политика потребама „рањивих” група, прихватању различитости као стања, а не изузетка, прихватању различитих друштвених стилова и прихватању чињенице да је инклузија свеобухватан процес, а не само сегмент појединих јавних политика. Развијање капацитета јавне управе да спроводи усвојена стратешка, уставна и законска решења је услов развоја инклузивне праксе.

Град Сремска Митровица ће у складу са својим законским надлежностима, обезбедити у свом буџету средства за спровођење Локалног акционог плана за Роме. Реч је о средствима намењеним за обавезно образовање, ученички стандард, здравствено осигурање, материјално обезбеђење породице, финансијску подршку породици са децом, преквалификацију у вези са остваривањем права на рад, здравствено осигурање и друго. Све институције одговорне за реализацију мера и активности планираће буџетска средства потребна за њихово спровођење у складу са пројекцијама и могућностима, као и у оквиру ограничења који се за сваког буџетског корисника утврђује од стране Министарства финансија у процесу припреме и доношења буџета. У циљу консолидације утрошка и бољег управљања средствима, током прве две године од почетка примене Локалног акционог плана за Роме локална самоуправа ће спровести анализу утрошка укупних средстава у свим секторима и средстава међународне

² Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016 до 2025. године

развојне помоћи намењених социјалном укључивању Рома и Ромкиња, на основу којих ће бити предложен унапређени модел финансирања мера предвиђених локалним акционим планом.

3. О РОМИМА³

Роми представљају једну од највећих етничких заједница у Републици Србији, која вековима егзистира на маргинама друштва. Заједница без сопствене земље или како би академик Божидар Јакшић рекао: „високо депривирана социјална група“. (Јакшић, 2002 стр 7) Новија историјска истраживања указују на чињеницу да су Роми до краја XII века припадали Индији. Након егзодуса и вековног лутања, Роми су дошли у Србију за време цара Душана (1308-1355). Татомир Вукановић бележи да цар Душан, 1348. године прописује посебна давања за „singarie“, који се баве поткивачким и седларским занатом. Већ у XVI веку, Роми су живели скоро у свим деловима Србије, што указује на чињеницу да су се прилагодили већинском становништву, прихватајући полако религију и обичаје већинског становништва, како би се што боље уклопили у нову заједницу (Вукановић, 1983).

Према званичном попису из 2011. године, ромска популација у Србији броји 147 604 становника и чини 2,05% (Попис становништва, домаћинства и станова у Републици Србији, 2011) укупног броја становника.⁴ С друге стране, према процени Савета Европе, број Рома у Србији износи око 450 хиљада.

Постоје претпоставке да се осећај етничке припадности најдоследније задржао међу Ромима који живе у издвојеним и изолованим заједницама (деловима насеља), а да најчешће прикривају своје етничко порекло они Роми који су успели или желе да се отргну из типичних просторних и животних оквира ромске заједнице и који су се образовно, професионално и статусно уклопили у оквире шире заједнице. Питање узрока варијација у етничком декларисању Рома може се доводити и у везу са различитим политичко-историјским околностима, непријатним искуствима и претпоставком да су Роми подложнији процесу асимилације, и да ту треба тражити решење за појашњавање и оцену обухвата Рома у пописима становништва

³ „Насеља на маргинама друштва- студија ревитализације ромског насеља Рупе у Руми“ аутор Слабана Теодоровић

⁴ Становништво које себе сматра Ромима и тако се изјашњава у датом моменту пописа становништва. Лица имају право да мењају став о етничкој припадности извор: Заштитник грађана и Устав Републике Србије извор: Радовановић, С, Кнежевић, А. (2014) Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији -РОМИ У СРБИЈИ

(Радовановић, Кнежевић, 2014). Одредбе⁵ царице Марије Терезије из 1767. године о Ромима (Циганима) у Аустријском царству биле су од есенцијалне важности за асимилацију и етнички прелазак Рома у разноврсне етносе пространог Аустријског царства из XVIII века. Да би сачували своју етничку припадност, емигрирали су суседне земље ове империје. Ту је очигледно реч о насилном претакању Рома у друге етносе. Ромима се одузимају деца, забрањује им се склапање међусобних бракова, употреба ромског језика (Halwachs, W. D. н.д.). „Да би се заштитили од ове уредбе Роми су се изјашњавали као Аустријанци, Мађари, Хрвати, Словенци Срби, Румуни, а делом и Немци“ (Halwachs, W. D. н.д.)

Познат пример Цигана чергара, који су се током времена живљења у балканским земљама асимилovali са Власима или другим етносима, стварајући етничке групе као што су: „Каравласи (порумуењени Цигани), Борговци-Ардановци (посрбљени Цигани), Еђупци (бугаризовани, македонизирани и турцизирани Цигани)“ (Кнежевић, 2011). „Сви они су задржали извесне особине менталитета и патријархалну ромску културу (надограђену културом савремених балканских народа), али су углавном изгубили матерњи језик као објективно етничко обележје“ (Кнежевић, 2011). Новија истраживања показују да је у многим европским земљама изражено „административно етничко чишћење“ (Јакшић, 2002) Рома и примењује се „статистички геноцид“ (Јакшић, 2002) над припадницима ове етничке заједнице. Методе такве прикривене демографске политике према Ромима свакако произилазе из традиционалних предрасуда према Ромима, као и из настојања држава да прикрију реално стање у вези са социјално-економским проблемима Рома, чије решавање изискује додатна новчана средства (Вукановић, 1983). Њихова историјска улога у стихијском неговању ромског културног идентитета плаћена је високом ценом: скоро потпуном етничком маргиналношћу на свим пољима друштвено-економског и културног живота (Вукановић, 1983). Истраживања показују да је већина Рома и даље спремна да плаћа ту високу цену. Мада ће се, ако то процене корисним, послужити елементима „етничке мимикрије“ (Вукановић, 1983, стр 332) и „статистичког егзодуса“ из своје етничке заједнице и претварати се да прихватају не само интеграцију него и асимилацију, у основи ће тежити – што је сасвим природно и људски оправдано – да очувају свој интегритет и идентитет. Свака политика помоћи Ромима као изразито „депривираној“ (Јакшић, 2002) социјалној групи требало би да уважава ову чињеницу.

⁵ Одредбама Царице Марије Терезије, организовани су ловови на Роме извор: Halwachs, W. D. (n.d.) Romani project Graz Education of Roma children in Europe Available from: <http://romafacts.uni-graz.at/index.php/history/early-european-history-first-discrimination/central-europe>

4. ПОЛОЖАЈ РОМА НА НАЦИОНАЛНОМ НИВОУ⁶

Основни проблеми с којима се сусреће ромска заједница су неадекватни животни услови, необразованост, маргинализација и дискриминација. Већина Рома живи у лошијим условима од припадника већинског становништва. Насеља у којима живе Роми имају правно нерегулисан статус, недовољно су опремљена инфраструктуром, пренасељена, са веома малим број стамбених јединица, сиромашним окружењем, великом удаљеношћу од основних друштвених садржаја и сервиса. Поред тога, „већина Рома не поседује одговарајућу документацију о власништву над својим домовима или земљиштем, што додатно компликује проблеме становања Рома. Један део њих живи у туђим објектима или на туђем земљишту, најчешће некадашњем друштвеном“. (Ромска насеља у Војводини, 2011, р 5) Парадоксално је али тачно: незапослени су зато што су сиромашни и без квалификација, а сиромашни су јер су незапослени или обављају најниже плаћене послове.

Нерегулисани имовинско-правни статус парцела и објеката види се као најчешћи узрочник других проблема са којима се Роми и Ромкиње сусрећу приликом остваривања права на адекватне услове становања. То је последица ситуације у којој они који су подигли кућу нису истовремено и укњижени власници парцеле или су куће подигнуте на парцелама које се налазе у јавном власништву или у власништву различитих правних субјеката (приватизована или јавна предузећа и сл). Поред тога, власници који поседују доказ о власништву над објектом или земљиштем углавном нису тражили грађевинске дозволе за касније доградње или замену старог објекта новим, па се фактичко стање значајно разликује од стања евидентираних у катастру. Не постоје подаци колико је Рома и Ромкиња поднело захтеве за легализацију, јер локалне самоуправе не воде евиденцију према националној припадности. Извесни подаци постоје у истраживању из 2015. према ком се у 80% ромских насеља у Републици Србији мање од 30% стамбених објеката налази у процесу легализације. Ситуација је додатно отежана чињеницом да су рокови за пријаву објеката за легализацију истекли. Поред тога, проблем представља сложена процедура легализације објеката, постављене грађевинско-техничке карактеристике за објекте који премашују прописану висину објеката које настањују најсиромашнији, као и високи трошкови легализације

⁶ “Насеља на маргинама друштва- студија ревитализације ромског насеља Рупе у Руми” аутор Слабана Теодоровић

(за израду техничке документације, геодетске услуге, плаћања накнада и сл.) које многе ромске породице не могу самостално да плате.

Дугогодишња економска, социјална, културна и политичка изолованост Рома утицала је на предрасуде и тежак положај тог народа. Најнижи друштвени статус, који су Роми имали кроз векове, са кратким светлим изузецима упојединим историјским тренуцима, карактеристичан је за ромску популацију и данас.

Поједини аутори, као што су Ђурић (1987) и Јакшић (2002), сматрају да у савременом вишенационалном друштву Ромима нису понуђени ни асимилација ни културни плурализам, већ се од њих очекивала само делимична интеграција, која није водила ка социјалној и структурној интеграцији. Такви међуетнички односи нужно су довели до трајне деградације ромске заједнице и њене немоћи да прати промене (већинског становништва) друштва у целини.

Са друге стране, влада држава и међународне организације покушавају да превазиђу сегрегацију, обележавање и маргинализацију Рома, потпуном интеграцијом у друштво. Влада Републике Србије је од 2005. године до данас усвојила 18 акционих планова, две стратегије и десетине одлука у којима се спомињу Роми и Ромкиње, који нису дали епохалне резултате у погледу интеграције Рома и Ромкиња у Србији. „Један од кључева за интеграцију, како ромског тако и неромског становништва је образовање“ (romafacts.uni-graz.at н.д.). Живот Рома Србије, као што наводи Божидар Јакшић (2002, р7) „тих наших невидљивих и као иза жице одбачених суграђана, између сурове стварности и поетских нада потребно је учинити видљивим и блиским“. Неопходно је прескочити видљиве и невидљиве жичане ограде, и прихватитиROME као равноправне суграђане, јер је то најбољи пут да се друштво као целина постепено ослобађа ксенофобије и расизма. (Јакшић, 2005).

Немогућност задовољавања основних егзистенцијалних потреба представља баријеру за остваривање осталих права: права на образовање, на здравље и запошљавање.

Осим проблема стамбеног питања, већина Рома се бави послом који се отварњем поглавља 27 доводи у питање. Наиме, према исраживањима Јуром центра **од укупног броја сакупљача секундарних сировина 90 процената чине Роми**. Чињеница је да деценијама уназад постоји дискриминација према према Ромима, а самим тим и према сакупљачима секундарних сировина. Мало тога је урађено на пољу унапређења положаја сакупљача секундарних сировина. Помака нема ни у погледу социјалне сигурности, осим што је постигнут консензус да су они друштвено корисни.

Они који се одреде за овај посао, најчешће то раде неформално, што потврђују и у Националној служби за запошљавање, наводећи податке да је само 249 незапослених са њихове евиденције прихватило понуде за легално обављање овог посла. Према незваничним проценама (а само такве и постоје), број сакупљача секундарних сировина у Србији креће се чак до 50.000. Већину њих чине припадници ромске популације.

Посебно забрињава податак да четвртину неформалних сакупљача чине особе млађе од 18 година, као и чињеница да је услед недостака институционалног и правног оквира који би регулисао ангажман секундарних сакупљача сировина ова област увелико изложена криминалним активностима.

Општи демографски подаци указују на то да су Роми младо становништво (више од 50% Рома и Ромкиња је млађе од 25 година), али и на то да је смртност код ове популације виша него код осталих етничких група – просечно трајање живота је 12 година краће у поређењу са просеком у Републици Србији¹¹³.

Уочене су велике неједнакости у морталитету, исхрани и образовању између ромске и друге деце. Смртност ромске одојчади и деце до пет година је приближно два пута виша од просечне у Републици Србији. Смртност одојчади је процењена на 13 на хиљаду живорођене деце, док је вероватноћа да дете умре пре навршене пете године око 14 на хиљаду живорођене деце.

Социо-економски услови и маргинализованост ромске заједнице имају негативан утицај на здравље и информисаност о здрављу Рома. У поређењу с општом популацијом, Ромкиње и деца имају слаб приступ здравству, а бројна истраживања показују да велики број Рома у Србији нема здравствено осигурање. Роми у маргинализованим насељима лошије су информисани о здравственим ризицима и питањима као што су здравље репродуктивних органа и познавање начина преношења висура ХИВ-а.

Ако се посматра целокупно одрасло становништво Републике Србије, у националној патологији већ дуго година доминирају болести срца и крвних судова, малигни тумори, дијабетес, опструктивна болест плућа и друге болести. Током 2011. године структура водећих узрока смрти у популацији Рома и Ромкиња била је готово идентична просечној структури у Републици Србији. Знатнији проценат обољења код Рома и Ромкиња у односу на већинску популацију постоји само када су у питању хроничне опструктивне болести плућа (6,4%). Ипак, као најчешћа обољења која се јављају у популацији одраслих Рома и Ромкиња су: кардиоваскуларне болести 10,47%, дијабетес 3,03%, астма 1,92%, малигне болести 0,72%, болести зависности 1,20%.

Унапређењем сарадње са локалним ромским координаторима и локалним организацијама цивилног друштва које заступају интересе Рома и Ромкиња могло би се ефикасније деловати у локалној заједници како у вези са квалитетнијим остваривањем постојећих услуга, тако и у вези са препознавањем потреба за новим услугама и програмима намењеним Ромима и Ромкињама.

5. РОМИ У СРЕМСКОЈ МИТРОВИЦИ

5.1. СРЕМСКА МИТРОВИЦА

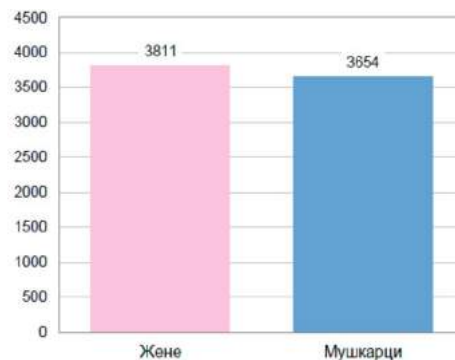
Сремска Митровица се простире на северозападу Србије, на простору три различите морфолошке целине: сремске равнице, мачванске равнице и фрушкогорског побрђа. По подацима Завода за статистику из 2017. године Град заузима површину од 762 km² (од чега на пољопривредну површину отпада 56571 ha, а на шумску 8705 ha).

слика 2. Графички приказ насеља

Средиште града као и округа је градско насеље Сремска Митровица. Град Сремска Митровица има 76499 становника у 26 насељених места, са просечним бројем домаћинстава од 2,93. густина насељености је 100 становника по km². По подацима Завода за

статистуку из 2017. године природни прираштај износи -6%, просечан број година старости је 43. У граду Сремска Митровица је запослено 19777 особа, док се на евиденцији незапослених налази свега 5036 особа. У граду се налазе 2 предшколске установе, 10 основних матичних школа, и 6 средњих школа. Укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад 7465, док има укупно 52 хранитељске породице.⁷

Извор: Републички завод за социјалну заштиту.

Слика 3. Укупан број корисника према евиденцији Центра за социјални рад Сремска Митровица

Према последњем Попису становништва из 2011. године на територији града Сремска Митровица (26 насељених места) живи 1194 особе ромске националност - мушкараца: 599 и жена: 595, док у самом граду живи 605 Рома и Ромкиња.

⁷http://devinfo.stat.gov.rs/SerbiaProfileLauncher/files/profiles/sr/1/DI_Profil_Sremska%20Mitrovica_EURSRB001002007001.pdf

5.2. ИСТРАЖИВАЊЕ ВИШЕСТРУКИХ ПОКАЗАТЕЉА

Центар за економско унапређење Рома – ЦЕУР је током 2016. и 2017. године спровео истраживање вишеструких показатеља о положају Рома и Ромкиња у три насељена места у граду Сремска Митровица. Током истраживања, прикупени су драгоцени подаци о положају деце, жена и мушкараца у Сремској Митровици, Мачванској Митровици и Лаћарку.

Сремска Митровица је један од малобројних градова у којима је спроведена ова врста истраживања. Истраживање је обезбедило податке за праћење циљева и мера који су обухваћени овим документом, али и за праћење и спровођење Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији.

Подаци из истраживања о положају Рома и Ромкиња у Сремској Митровици су важан извор информација о стању рањивих група деце и њихових породица. Током истраживања су коришћене три групе упитника по 60 питања 1) домаћинство; 2) здравствена заштита и 3) образовање.

Спроведеним истраживањем дошли смо до података да у три насељена места (Сремска Митровица, Мачванска Митровица и Лаћарак) живи 1645 особа ромске националности, односно 181 домаћинство.

Скоро сва домаћинства имају електричну енергију, 60 процената домаћинства има пијаћу воду у дворишту или у кући, док је само 16 процената ромских домаћинства прикључено на канализациону мрежу. Гардеробер, ормар, сто и столице поседује 90 процената домаћинства. Међутим замрзивач нема 55 процената домаћинства. Поступак за легализацију је покренуло 62 процента домаћинства иако 45 процената нема правно регулисан статус.

Животни век Рома, због тешких услова у којима живе је много краћи него код припадника других националности у Србији. Просечни животни век у Србији је око 74 година док је, просечни животни век Рома за чак 25 година мањи у односу на општу популацију

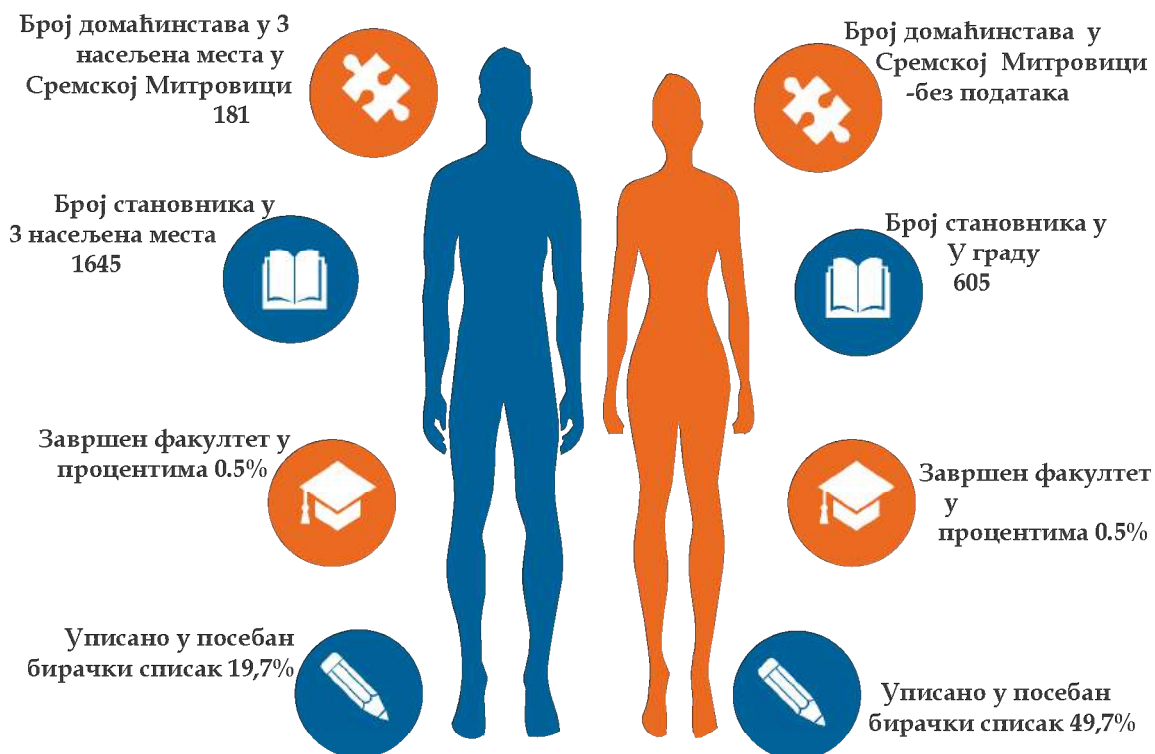
Према званичним статистикама, од 50 Рома у Србији, дуже од 55 година живи само један!

Када је у питању здравствена заштита 98 процената испитаника има здравствену књижицу и упознати су са радом ромске медијаторке. На основу Закона о здравственој заштити Друштвене бригае за здравље на нивоу Републике, члан 11, у оквиру унапређења здравља и здравствене заштите групација становништва које су изложене повећаном ризику обољевања од 2008. године Министарство здравља је подржало пројекат увођења здравствених медијаторки у здравствени систем Републике Србије. У оквиру Дома здравља запослена је једна представница ромске националности на позицији - Ромски здравствени медијатор.

Послове које обавља Ромски здравствени медијатор у Сремској Митровици су: прикупљање докумената у циљу остваривања права на здравствену заштиту и социјалну заштиту (дечји додатак, социјална помоћ и сл.), сарадња по питању имунизације и вакцинације деце, сарадња са Центром за социјални рад према указаној потреби, заказивање прегледа у Дому здравља, активно информисање ромског становништва о теми злостављања, као и едукација о превентивним прегледима и очувању и унапређењу здравља.

Према истраживањима до којих је дошао ЦЕУР, 35 процената испитаника не зна која права имају када је у питању здравствена нега и заштита. Када су у питању малолетнички бракови и трудноће, проценат је смањен за 2 процента у односу на 2016. годину према подацима Института за Јавно здравље Србије. Роми живе у лошијим условима становања, имају слабије образовање и значајно лошије процењују своје здравље, због чега чешће користе услуге домова здравља.

5.3.ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ ИСТРАЖИВАЊА ЦЕУР 2017/
ПОДАЦИ РЗС 2017

6. ПРИОРИТЕТНЕ ОБЛАСТИ

Код одређивања приоритетних области Акционог плана поштован је стратешки оквир за социјално укључивање Рома и Ромкиња, који је усвојила Влада Републике Србије за период од 2016 - 2025. Издвојене области у овом акционом плану су становање, здравствена и социјална заштита.

Основне циљеве овог Локалног акционог плана можемо поделити на:

- Становање
- Здравствена заштита
- Социјална заштита

6.1. СТАНОВАЊЕ

Циљ: Унапредити услове становања Рома и Ромкиња у Републици Србији кроз обезбеђивање правне сигурности стамбеног статуса, доступности услуга, материјала, објеката, инфраструктуре, финансијске приуштивости, одговарајуће настањивости и приступачности, одговарајуће локације и културне адекватности, како је дефинисано међународним стандардима о праву на адекватно становање, које је Република Србија ратификовала.

Оперативни циљ 1: Стварати просторно-планске предуслове за унапређење становања у одрживим ромским насељима.

Мере:

1.1. *Израда планске документације*

Оперативни циљ 2: Стварати нормативне предуслове за решавање имовинско-правног статуса парцела и објеката у одрживим ромским насељима са коначним циљем легализације и унапређења стамбених објеката у овим насељима.

Мере:

2.1. *Пружање подршке становништву*

Оперативни циљ 3: Унапредити комуналну инфраструктуру ромских насеља.

Мере:

3.1. Унапређење инфраструктуре у ромским насељима

Оперативни циљ 4: Унапредити стандарде становања.

Мере:

4.1. Унапређење стратешког оквира и рад са становништвом

Оперативни циљ 5: Спроводити програме изградње станова за социјално становање.

Мере:

5.1. Развијање финансијских и институционалних механизма и подршка корисницима

Оперативни циљ 6: Подизати културни стандард ромског становништва, економско оснаживање и очување етнокултурног идентитета.

Мере:

6.1. Оснивање ромских културних центара и усвајање програма развоја ромских насеља

6.2. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Циљ: Унапредити здравље Рома и Ромкиња, унапредити приступ здравственим услугама и омогућити пуно остваривање права на здравље у здравственом систему града Сремска Митровица

Оперативни циљ 1: Повећати број Рома и Ромкиња који користе јавно-здравствене програме и активности које утичу на неповољне услове за развој здравља.

Мере:

1.1. Повећати број Рома и Ромкиња који користе јавно-здравствене програме и активности које утичу на развој и здравље Рома и Ромкиња

Оперативни циљ 2: Унапредити развој и здравље ромске деце.

Мере:

2.1. Унапредити приступ правовременој и свеобухватној антенаталној здравственој заштити и обезбедити циљане превентивне програме у ромској заједници за труднице.

2.2. Повећати обухват ромске деце имунизацијом и обезбедити програм за побољшање ухрањености ромске деце.

2.3. Подићи ниво информисаности и свести Рома и Ромкиња о ризичном понашању за очување здравља.

Оперативни циљ 3: Унапредити приступ квалитетној здравственој заштити без дискриминације.

Мере:

3.1. Обезбедити механизме за информисање и заштиту права Рома и Ромкиња у области здравствене заштите на нивоу здравствених установа

Оперативни циљ 4: Унапредити здравље Рома и Ромкиња у области хроничних незаразних болести и репродуктивног здравља.

Мере:

4.1. Унапређење здравља Рома у области незаразних хроничних болести репродуктивног здравља

Оперативни циљ 5: Промовисати здраве стилове живота и унапредити обухват Рома и Ромкиња превентивним здравственим активностима.

Мере:

5.15.1. Организовати здравствено-васпитни рад и едукацију Рома и Ромкиња о здравим стиловима живота и унапредити хигијенско-

6.3. СОЦИЈЛНА ЗАШТИТА

Унапредити приступ услугама социјалне заштите и доступност новчаних давања ради смањења сиромаштва и повећања социјалне укључености Рома и Ромкиња у локалној заједници.

Оперативни циљ 1: У систему социјалне заштите применити решења која дају предност подршци породици приликом пружања подршке деци у ризику, укључујући и посебну подршку ромској породици.

Мере:

1.1. Идентификовати методе за интензивнију инклузију деце Рома и Ромкиња у локалне услуге социјалне заштите, унапредити програме подршке за мајке и јачати саветодавне улоге у раду са породицама Рома и Ромкиња.

1.2. Унапредити систем превенције, заштите, подршке и реинтеграције жртава трговине људима ромске националности, као и систем реинтеграције тражилаца азила и повратника, међу којима је велики број Рома и Ромкиња, по основу Споразума о реадмисији.

Оперативни циљ 2: Унапредити доступност новчаних давања за децу и породице ромске националности које имају на њих право, са посебним акцентом на новчану социјалну помоћ, туђу негу и помоћ и дечји додатак.

Мере:

2.1. Унапредити систем новчаних давања намењених угроженим породицама.

Оперативни циљ 3: Развити и унапредити приступ услуга старим Ромима и Ромкињама

Мере:

3.1. Унапредити положај старих Рома и Ромкиња

Оперативни циљ 4: унапредити положај сакупљача секундарних сировина у граду Сремска Митровица.

Мера:

4.1. Унапредити положај сакупљача секундарних сировина

АКЦИОНИ ПЛАН

СТАНОВАЊЕ

Циљ: Унапредити услове становања Рома и Ромкиња у Републици Србији кроз обезбеђивање правне сигурности стамбеног статуса, доступности услуга, материјала, објеката, инфраструктуре, финансијске приуштивости, одговарајуће настањивости и приступачности, одговарајуће локације и културне адекватности, како је дефинисано међународним стандардима о праву на адекватно становање, које је Република Србија ратификовала.

1. Посебан циљ: Стварати просторно-планске предуслове за унапређење становања у одрживим ромским насељима.

1.1. мера: Израда планске документације

активности	показатељи	Реализатори активности	Временски рок/ извори финансирања
Определити буџетска средства за израду или прилагођавање урбанистичке планове за подручја на којима се налазе ромска насеља која ће бити саставни део свеукупног уређења и унапређења ромских насеља	Број израђених или ажурираних урбанистичких планова који садрже детаљну регулацију и нивелацију	ЈЛС, агенције, удружења	300.000,00 динара Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног министарства 2025. година
Кроз тендерске услове или уговор о финансирању обавезати носиоце израде урбанистичког плана да осигурају рану партиципацију становника ромског насеља, као и да омогуће пуну партиципацију током израде плана уз стручну помоћ	Партиципација становника ромских насеља	ЈЛС, агенције, удружења	Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2020. година

Достављати податке о израђеним и измењеним и допуњеним урбанистичким плановима у чијем обухвату се налазе подстандардна ромска насеља ради евидентирања у постојећој ГИС бази подстандардних ромских насеља и континуираног праћења стања и унапређења услова становања у овим насељима.	Уређена ГИС база	ЈЛС, агенције, удружења	2025. година
2. Оперативни циљ: Стварати нормативне предуслове за решавање имовинско-правног статуса парцела и објеката у одрживим ромским насељима са коначним циљем легализације и унапређења стамбених објеката у новим насељима			
2.1. Мера: Пружање подршке становништву			
Регулисати имовинско-правне статусе парцела и објеката	Број регулисаних имовинско-правних статуса парцела и објеката Предузети мере како би се утврдиле могућности за легализацију постојећих стамбених објеката Покренути поступак и уредити власничке односе	ЈЛС ОЦД, ромске нво	2.000.000,00 динара 2025. година
Обезбедити правну и техничку помоћ Ромима и Ромкињама да регулишу имовинско-правна питања над објектима и парцелама у циљу озакоњења објеката, кроз организован и финансијски подржан рад општинских канцеларија за бесплатну правну помоћ, локалних стамбених	Број случајева пружене помоћи код легализације објеката и у другим имовинским односима	ЈЛС ОЦД, ромске нво	2025. година

агенција и надлежних органа у локалној самоуправи, организација цивилног друштва, адвокатских канцеларија и сл. уз остваривање једнаких права Ромкиња.			
3. Оперативни циљ: Унапредити комуналну инфраструктуру ромских насеља			
3.1. Мера: Унапређење инфраструктуре у ромским насељима			
Уврстити изградњу комуналне инфраструктуре у ромским насељима	Израђена комунална мрежа у ромским насељима	јлс оцд, ромске оцд	Аплицирати за донаторска средства -2025. година
Обезбедити финансијску помоћ организација цивилног друштва које ће организовати и спроводити активности у вези са јачањем свести и информисањем становника ромских насеља о могућностима да остварују права у вези са бољом доступношћу комуналних услуга и сервиса, о значају комуналног уређења насеља, као и уређења и очувања животне средине, о потреби редовног плаћања рачуна и могућностима и начинима остваривања субвенција за плаћање комуналних трошкова.	Број ОЦД којима је обезбеђена финансијска помоћ Број и врста пројеката које су ОЦД спровеле у вези са јачањем свести и информисањем становника ромских насеља о могућностима да остварују права у вези са бољом доступношћу комуналних услуга и сервиса	ЦЕУР, ромске оцд,	200.000,00 динара 2025. година
4. Оперативни циљ: Унапредити стандарде становања			
4.1. Мера: Унапређење стратешког оквира и рад са становништвом			
Пружати правну, инжењерску и материјално-финансијску помоћ Ромима и Ромкињама приликом прибављања и израде правно-техничке документације и	Број случајева пружене подршке		Аплицирати за донаторска средства -2025. година

извођења грађевинских радова на доградњи и поправци стамбених објеката.			
Пружити подршку при оснивању грађевинских предузећа и стамбених задруга у којима ће бити запослени Роми и Ромкиње из локалних заједница и омогућити им равноправно учешће у извођењу радова на унапређењу становања Рома и Ромкиња у циљу економског оснаживања породице и појединца.	Број задруга којима је обезбеђена финансијска помоћ	јлс, оцд	Аплицирати за донаторска средства -2025. година
5. Оперативни циљ : Спроводити програме изградње станова за социјално становање.			
5.1.Мера: Развијање финансијских и институционалних механизма и подршка корисницима			
Јачати капацитете јединице локалне самоуправе, локалних стамбених агенција и других непрофитних стамбених организација за спровођење програма стамбене подршке	Број и врста обука запослених у локалним стамбеним агенцијама и другим непрофитним стамбеним	јлс, оцд	Аплицирати за донаторска средства -2025. година
Локалне стамбене агенције и друге организације и институције које су задужене за рад са корисницима ће организовати радионице за кориснике социјалних станова о потреби редовног плаћања рачуна и механизмима за остваривање права која се тичу стамбених субвенција, додатака, олакшица и друго.	Број и врста радионица реализоване за потребе корисника социјалних станова	јлс, оцд	Аплицирати за донаторска средства -2025. година

6. Оперативни циљ: Подизати културни стандард ромског становништва, економско оснаживање и очивање етнокултурног идентитета

6.1. Мера: Оснивање ромских културних центара и усвајање програма развоја ромских насеља

Основати ромски културни центар	Основан ромских културни центара и/или установа чији су капацитети унапређени на годишњем нивоу	ЦЕУР, ЈЛС	Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2020. година
Подстицати интеркултуралну размену	Број посећених културних центара у свету и Србији Број подржаних заједничких пројеката	ЦЕУР, ЈЛС	Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2020. година

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Циљ: Унапредити здравље Рома и Ромкиња, унапредити приступ здравственим услугама и омогућити пуно остваривање права на здравље у здравственом систему града Сремска Митровица

Оперативни циљ 1: Развити подржавајуће окружење за развој и здравље Рома и Ромкиња

мера:1.1. Повећати број Рома и Ромкиња који користе јавно-здравствене програме и активности које утичу на развој и здравље Рома и Ромкиња

активности	показатељи	Реализатори активности	Временски рок/ извори финансирања
Организовати периодичне теренске посете ромским породицама ради анализе потреба од стране здравствених радника и/или здравствене медијаторке локалног дома здравља	Број посета здравствених радника/медијаторки ромским породицама	Здравствени радници и здравствене медијаторке	Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2020. година
Подржати ОЦД за активности које доприносе очувању здравља Рома и Ромкиња (унапређење хигијенско-епидемиолошких услова у ромским насељима, повећање обухвата обавезном имунизацијом, побољшање репродуктивног здравља, превенција хроничних незаразних обољења, побољшање нутритивног статуса одојчади и мале деце у ромским насељима, смањење болести зависности и други ризици).	Извештаји ОЦД које спроводе пројекте за унапређење здравља Рома и Ромкиња Број пројеката који су усмерени на унапређење здравља	ЦЕУР и ОЦД	Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2020. година

Оперативни циљ 2: Унапредити развој и здравље ромске деце

2.1.Мера: Унапредити приступ правовременој и свеобухватној антенаталној здравственој заштити и обезбедити циљане превентивне програме у ромској заједници за труднице.

Реализовати редовне прегледе за труднице кроз гинеколошке прегледе у амбуланти и посете патронажне службе дома здравља.	Број трудница обухваћених редовним прегледима у амбуланти и од стране патронажне службе Број опремљених патронажних служби и служби кућног лечења у изразито недоступним подручјима	ЦЕУР и ОЦД	Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2020. година
Реализовати едукативне програме подршке за труднице од стране здравствених медијаторки и организација цивилног друштва и посебне оброке за труднице	Број трудница Ромкиња које су полазнице програма Број реализованих едукативних програма за труднице Број подељених оброка за труднице у народним кухињама	ЦЕУР и ОЦД	Аплицирати за средства код страних донатора 2025. година
Унапредити приступ услугама за заштиту репродуктивног здравља.	Број реализованих посета Број опремљених патронажних служби и служби кућног лечења у изразито недоступним подручјима	ДЗ	Аплицирати за средства код страних донатора 2020. година
Приликом реализације скрининг програма на карцином колона, цервикса и дојке, обезбедити обухват и ромске популације у неформалним насељима.	Број укључених Рома и Ромкиња Број опремљених патронажних служби и служби кућног лечења у изразито недоступним подручјима	ЦЕУР и ОЦД	Аплицирати за средства код страних донатора 2020. година

2. 2. Мера: Повећати обухват ромске деце имунизацијом и обезбедити програм за побољшање ухрањености ромске деце.

Организовати редовне кампање имунизације и у неформалним ромским насељима.	Најмање 50% неформалних ромских насеља обухваћено редовним кампањама Извор: подаци Министарства здравља	ДЗ	Аплицирати за донаторска средства (опрема)
Пратити нутритивни статус ромске деце кроз редовне прегледе у амбуланти и на терену.	Број деце чији је нутритивни статус обухваћен евиденцијама здравствених медијаторки	ДЗ	Аплицирати за донаторска средства
Организовати радионице о потребама правилне исхрани деце и младих	Број реализованих радионица	ЦЕУР, ОЦД и ДЗ	Аплицирати за донаторска средства

2.3. Мера: Подићи ниво информисаности и свести Рома и Ромкиња о ризичном понашању за очување здравља.

Информисати ромску популацију о последицама ризичног понашања по здравље.	Број реализованих посета и акција у заједници	ДЗ, ЦЕУР и ОЦД	
---	---	----------------	--

Оперативни циљ 3: Унапредити приступ квалитетној здравственој заштити без дискриминације

3.1. Мера: Обезбедити механизме за информисање и заштиту права Рома и Ромкиња у области здравствене заштите на нивоу здравствених установа

Организовати обуке за здравствене раднике о заштити пацијената од дискриминације, нарочито у раду са припадницима ромске националне мањине.	Број здравствених установа обухваћених обукама здравствених радника и радница о заштити пацијената од дискриминације	ДЗ	Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2020. година
---	--	----	--

Организовати кампању за подизање нивоа информисаности Рома и Ромкиња о правима пацијената у области здравствене заштите	Број Рома и Ромкиња обухваћених кампањом	ДЗ, ЦЕУР и ОЦД	Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2019. година
Оперативни циљ 4: Унапредити здравље Рома и Ромкиња у области хроничних незаразних болести и репродуктивног здравља.			
4.1. Мера: унапређење здравља Рома у области незаразних хроничних болести репродуктивног здравља			
Унапредити приступ услугама за заштиту репродуктивног здравља жена кроз интензивирање превентивног рада, приоритизацију пренаталних и постнаталних посета трудницама.	Број реализовани посета трудницама Број трудница које су прошле обуку	ДЗ, ЦЕУР и ОЦД	Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2025. година
Приликом промоције и реализације скрининг програма на карцином колона, цервикса и дојке, планирати мере које треба да обезбеде обухват популације ромских насеља.	Број корисника који су прошли скрининг програм Број информисаних становника ромских насеља	ДЗ, ЦЕУР и ОЦД	Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2025. година
Обезбедити здравствено-промотивне активности и промотивне културно-одговарајуће материјале који указују на штетне последице неодговарајуће исхране, пушења и алкохолизма и друге факторе ризика.	Број штампаних материјала Број подељених материјала	ДЗ, ЦЕУР и ОЦД	Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2025. година
Обезбедити доступност и информације о саветовалишном раду који се односи на незаразне болести (првенствено дијабетес).	Број корисника саветовалишта	ДЗ, ЦЕУР и ОЦД	Аплицирати за средства код страних донатора

			и ресорног минис. 2025. година
Оперативни циљ 5: Промовисати здраве стилове живота и унапредити обухват Рома и Ромкиња превентивним здравственим активностима.			
5.1. Мера: Организовати здравствено-васпитни рад и едукацију Рома и Ромкиња о здравим стиловима живота и унапредити хигијенско-епидемиолошке услова у насељима.			
Организовати јавно-здравствене активности (чишћење насеља, приступ пијаћој води, дератизација и дезинсекција...) ради унапређења хигијенско- епидемиолошких услова.	Број обухваћених насеља	ДЗ	Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2025. година
Организовати едукативне активности са младим Ромима и Ромкињама о последицама ризичног понашања на здравље.	Број реализованих едукација Број младих Рома и Ромкиња који учествују у програмима едукације	ЦЕУР и ОЦД	Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2025. година

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Циљ: Унапредити приступ услугама социјалне заштите и доступност новчаних давања ради смањења сиромаштва и повећања социјалне укључености Рома и Ромкиња у локалној заједници.

Оперативни циљ 1: У систему социјалне заштите применити решења која дају предност подршци породици приликом пружања подршке деци у ризику, укључујући и посебну подршку ромској породици

1.1. Мера: Идентификовати методе за интензивнију инклузију деце Рома и Ромкиња у локалне услуге социјалне заштите, унапредити програме подршке за мајке и јачати саветодавне улоге у раду са породицама Рома и Ромкиња.

активности	показатељи	Реализатори активности	Временски рок/ извори финансирања
<p>Јачати саветодавну улогу центара за социјални рад у сарадњи са ОЦД, предшколским и школским установама и радити на интензивнијем укључивању ромске деце и младих у локалне услуге социјалне заштите, са посебним нагласком на деци без родитељског старања и унапређивању програма подршке мајкама путем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - иницирања и развоја програма подршке ромским породицама са децом у ризику од злостављања, занемаривања, напуштања образовања, лишења породичне средине, 	<p>Број ромских породица које користе подршку ЦСР</p> <p>Број ангажованих координатора за рад са заједницом у ЦСР</p> <p>Удео и број деце ромске националности која су корисници услуга интензивне подршке породици</p> <p>Упутства за примену мере за пријаву пребивалишта на адреси центра за социјални рад усвојена (да-не)</p> <p>Локални протоколи за заштиту деце ромске националности која живе и/или раде на улици</p>	<p>Центар за соц. Рад, ЦЕУР, ЈЛС</p>	<p>Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2025. година</p>

<p>- развоја програма унапређења превенције и подршке с циљем смањења броја малолетничких и принудних бракова и малолетничких трудноћа у ромској заједници,</p> <p>- додатног ангажовања сарадника/ица Центара за социјални рад који су припадници/е ромске националне мањине,</p> <p>- иницирања развоја услуга и програма, нпр. сајмова запошљавања, сајмова образовања, кухиња за труднице (ради квалитетне исхране и едукације), вршњачког туторинга.</p>	<p>Број прихватилишта за децу улице која су финансирана из буџета ЈЛС</p> <p>Процент стручних радника који су прошли обуку за културно компетентну праксу у социјалном раду</p> <p>Процент жена старости 15-49 година које су први пут ступиле у брак или ванбрачну заједницу пре навршене 15. Године</p>		
<p>Развијати механизме за таргетирање популације из вишеструко депривираних средина кроз:</p> <p>- израду упутства за унапређење евиденције центара за социјални рад о Ромима и Ромкињама из вишеструко депривираних средина,</p> <p>- ангажовање сарадника Центара за социјални рад из ромске популације ради унапређења теренског рада,</p> <p>- размене примера добре праксе између ЈЛС.</p>	<p>Израђена упутства за унапређење евиденције центара за социјални рад о Ромима и Ромкињама из вишеструко депривираних средина (да-не)</p> <p>Број ангажованих радника из ромске популације у заједници ради унапређења теренског рада</p>	<p>Центар за соц. Рад, ЦЕУР, ЈЛС</p>	<p>Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2025. година</p>

1.2. Мера: Унапредити систем превенције, заштите, подршке и реинтеграције жртава трговине људима ромске националности, као и систем реинтеграције тражилаца азила и повратника, међу којима је велики број Рома и Ромкиња, по основу Споразума о реадмисији.

Развијати и институционализовати локалне протоколе за заштиту деце која живе и/или раде на улици, као и тражилаца азила и повратника по Споразуму о реадмисији, и обезбедити одрживе локалне услуге у заједници (прихватне центре) и програме који доприносе заштити и социјалној инклузији.	Локални протоколи за заштиту деце ромске националности која живе и/или раде на улици Број прихватних центара који функционишу у општинама Број и врста програма који доприносе заштити и социјалној инклузији	ЦЕУР, ЈЛС	Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2025. година
Планирати и развијати активности које су усмерене на превенцију, смањење и злоупотребу дечијег рада.	Процент стручних радника и радница који су прошли обуку за спровођење активности усмерених на смањење злоупотребе дечијег рада међу децом из ромске заједнице	ЦЕУР, ЈЛС	Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2025. година

Оперативни циљ 2: Унапредити доступност новчаних давања за децу и породице ромске националности које имају на њих право, са посебним акцентом на новчану социјалну помоћ, туђу негу и помоћ и дечији додатак.

2.1. Мера: Унапредити систем новчаних давања намењених угроженим породицама.

Олакшати остваривање новчаних давања угроженим породицама, нарочито породицама са децом са инвалидитетом и	Измене законског оквира у циљу релаксације критеријума – Закона о социјалној заштити и Закона о	Центар за соц. Рад, ЦЕУР, ЈЛС	Аплицирати за средства код страних донатора
--	---	----------------------------------	---

<p>сметњама у развоју, у складу са принципима социјалне инклузије:</p> <ul style="list-style-type: none"> - извршити анализу потреба за изменама и допунама прописа, - у складу са резултатима анализе, иницирати релаксацију критеријума, измене и допуне Закона о социјалној заштити и Закона о финансијској подршци породицама са децом 	<p>финансијској подршци породицама са децом (да-не)</p> <p>Повећан износ новчаних давања</p>		<p>и ресорног минис. 2025. година</p>
<p>Оперативни циљ 3: Развити и унапредити приступ услуга старим Ромима и Ромкињама</p>			
<p>3.1. мера: Унапредити положај старих Рома и Ромкиња</p>			
<p>Подршка старим Ромима и Ромкињама кроз побољшан приступ здравственој и социјалној заштити.</p>	<p>Помоћ старим Ромима у кући</p> <p>Здравствена нега</p> <p>Куповина огрева</p> <p>Унапредити програм за бригу о страима</p>	<p>Центар за соц. Рад, ЦЕУР, ЈЛС</p>	<p>Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2025. година</p>
<p>Радити на интензивнијем приступу клубовима и домовима за старе.</p>	<p>Број укључених старих Рома у клубове за старе</p> <p>Обезбеђивање места Ромима без решеног стамбеног питања</p>	<p>ЦЕУР, ЈЛС</p>	<p>Аплицирати за средства код страних донатора и ресорног минис. 2025. година</p>
<p>Оперативни циљ 4: Унапредити положај сакупљача секундарних сировина</p>			
<p>4.1. мера: Унапредити положај сакупљача секундарних сировина</p>			
<p>Идентификовати методе за унапређење положаја сакупљача секундарних сировина</p>	<p>Израда акционог плана на нивоу града за решавање питања сакупљача</p>	<p>ЦЕУР, ЈЛС</p>	<p>Страни донатори 2019. година</p>

	Оснивање и праћење рада задруге сакупљача сировина Запошљавање сакупљача секундарних сировина у организацијама и јавни предузећима који се баве прерадом секундарних сировина		
--	--	--	--

СКРАЋЕНИЦЕ

У Акционом плану се користе скраћенице са следећим значењима:

АСА – Асоцијација стамбених агенција

ГПВО – Група за послове предшколског васпитања и образовања

ГСИ – Група за социјалну инклузију

ГИС – Географски информациони системи

ДЗ – Дом здравља

ЗУ – Здравствене установе

ЗУОВ – Завод за унапређење образовања и васпитања

ЗВКОВ – Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања

ИРК – Интерресорна комисија

ИПА – Инструмент за претприступну помоћ

ЈЛС – Јединице локалне самоуправе

КИРС – Комесаријат за избеглице и миграције

КЈМП – Канцеларија за људска и мањинска права

КСЦД – Канцеларија за сарадњу са цивилним друштвом

КТСУРР – Координационо тело за праћење реализације Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња

КТРР – Координационо тело за родну равноправност

ЛАП – Локални акциони план

ЛСА – Локалне стамбене агенције

МОДС – Мрежа организација за децу Србије

МЗ – Министарство здравља

МГСИ – Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре

МКИ – Министарство културе и информисања

МПЗЖС – Министарство пољопривреде и заштите животне средине

МПР – Министарство правде

МП – Министарство привреде

МПНТР – Министарство просвете, науке и технолошког развоја

МДУЛС – Министарство државне управе и локалне самоуправе

МРЗБСП – Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

МОС – Министарство омладине и спорта

ЦЕУР – Центар за економско унапређење Рома

КРАЈЊЕ БЕЛЕШКЕ